Författarna svara själva för sina artiklar.

RÖDA FANOR Okt. 1921.
Red. ALBERT JENSEN

Något om ryska revolutionens ekonomi.

Av Frans Severin.

Det är — man skulle nästan kunna säga tyvärr — vid en revolution alltid dess yttre sida, dess många dramatiska effekter, dess hjältedater, o. s. v. som tilldrager sig den största uppmärksamheten, medan dess mindre dramatiska ekonomiska och administrativa sida förblir tämligen obekant för den stora allmänheten. Vem känner inte den stora franska revolutionens många dramatiska händelser, barrikadstriderna och deras hjältar, de flammande talen, Bastiljens stormning och revolutionsarméernas hjältebragder? Men de ekonomiska förändringar som verkligen inträffade i och genom franska revolutionen ha knappast ansetts värda en historieskrivares tid. Säkerligen är också i ryska revolutionen dess yttre sida mest känd och uppskattad. Barrikadstriderna, revolutionstalen, Röda Arméns bedrifter ha samlat en intresserad och beundrande publik, medan relativt litet intresse varit över för den ekonomiska lagstiftningen och ännu mindre för de verkligen vidtagna ekonomiska åtgärderna eller förändringarna.

Och dock äro dessa de ojämförligt viktigaste, emedan allt vad jag ovan kallat revolutionens yttre sida endast äro följder av eller kanske rättare det samhälleliga uttrycket för revolutionens ekonomi. Den politik, d. v. s. lagstiftning som icke bär denna karaktär torde inskränka sig till legislativa paradnummer.

Man torde i ryska samhället, såväl som i varje samhälle, fast givetvis avsevärt tydligare under en revolutionär period, såsom i Ryssland, kunna förmärka två slags lagstiftning som kämpa med varandra, en ideell

socialistisk, och en framdriven av en ekonomisk verklighets obändiga realiteter. Denna strid mellan lagar, eller rättare, som kan avläsas i lagstiftningen, är av utomordentligt intresse, emedan det egentligen torde vara här som ryska revolutionens utveckling kan avläsas.

De flesta av bolsjevikregeringens lagstiftningsåtgärder, i synnerhet i revolutionens början, äro otvivelaktigt strängt statskommunistiskt ideella, såsom exempelvis nationaliseringen av banker, fabriker och jord, annuleringen av statslånen, liksom också de mera finanstekniska bestämmelserna torde vara i god samklang med de statskommunistiska idealen. Men jämnsides härmed löpte både legislativa och konkreta ekonomiska åtgärder, som möjligen kommunistiskt-teoretiskt voro försvarliga, men som sedda från det nuvarande utvecklingsstadiets utsiktspunkt otvivelaktigt hade varit bäst att ha ogjorda.

Bland dessa åtgärder av det konkreta slaget intager säkerligen den överdrivna sedelutgivningen att framskjutet rum. Från synpunkten av det kommunistiska målet, att i huvudsak ersätta penninghushållningen med statlig varufördelning, är naturligtvis den penningens värdeminskning som oundvikligt måste följa med sedelstockens hastigt stegrade ansvällning, ingenting farligt. Det är ju därför tänkbart att — såsom även uttalats — den forcerade inflationen företogs med berått mod. Med hänsyn till ekonomiska fakta, torde det dock icke vara omotiverat att antaga, att denna förklaring är ett försök att göra en dygd av nödvändigheten. Hur som helst torde sedelutgivningen ha utgjort och utgöra en av regeringens viktigaste inkomstkällor vars nominella ökning gått jämnsides med en svindlande stegring av varupriserna.

Sedelutgivningens omfattning framgår av följande tabell:

Summa i omlopp varande sedlar (i millioner rubel)

	1 juli	1914	1,630
	1 jan.	1915	2,697
Tsarregimen	1 jan.	1916	5,617
	1 jan.	1917	9,103
Kerenskiregimen	1 april	1917	10,868
	1 okt.	1917	17,175
	1 jan.	1918	33,572
Bolsjevikregimen	1 jan.	1919	74,833
	1 jan.	1920	340,663
	1 jan.	1921	1,168,598

Det är ofrånkomligt som en naturlag att jämnsides med denna växande sedelflod följer en motsvarande stegring i varupriserna. Vi känna ju denna utveckling från vårt eget land och i Ryssland börjar givetvis prisstegringen redan under tsarregimen.

Följande sammanställning ger i någon mån en bild av förhållandet mellan sedelutgivningen och prisstegringen:

	Brödpris	Sedelomlopp
1914	100	100
1915	125	183
1916	160	295*)

*)Skillnaden mellan stegringeu i sedelomloppet och brödpriserna beror dels på att vissa industrialster stego hastigare i pris än brödet, och dessutom utan allt tvivel på tesaurering (upphopning) av sedlar hos bönder och annat folk. Man lade pengarna på kistbotten i förhoppning att de skulle återfå sitt forna värde. Genom dylikt förfaringssätt undandrogs sedlarna det allmänna omloppet och kunde följaktligen inte inverka på priserna.

Efter oktoberrevolutionen återspeglar varupriserna inte i samma grad den ökade sedelemissionen. Fri handel var förbjuden och det är ju en även från Sverge känd företeelse att jobbarpriserna i smyghandeln voro uppdrivna upp över de av läget betingade, medan å andra sidan de lagligen fastställda priserna voro betydligt under den nivå där priserna skulle ha stått under en fullständigt fri marknad. Det har emellertid ändå sitt intresse att anföra Finanskommissariatets egna uppgifter för belysning av prisstegringen, vilka siffror å ena sidan delger den emitterade sedelmängden, och å andra det realvärde som erhållits för sedlarna enligt 1914 års priser.

	Sedelemission	Erhållit värde
1918	33,952 milj. rubel	523 milj. rubel
1919	163,751 „ „	390 „ „
1920	955,223 „ „	180 „ „

Nu kan man ju säga som Preobrashensky i sin berättelse över Finanskommissariatets verksamhet, att denna sedelutgivning med ty åtföljande prisstegring inte innebär någon fara, utan att regeringen kan fortfara att tillfoga nollor på sedlarna i oändlighet. Inte utan en stänk av humor, som i den föreliggande situationen nästan skulle kunna kallas galghumor, skriver Preobrashensky:

»När skall detta taga en ände», jämrar sig småborgaren.

»Huru klara vi oss med vårt papperspenningsystem», frågar sig vårt Finanskommissariat.

»När skall sammanbrottet komma?» fråga vi oss nu. Det är ögonskenligt att sammanbrottet icke allena kan följa på grund av förmeringen av antalet nollor på sedlarna — här är blott rent tekniska svårigheter, svårigheter för den anstalt som har att framställa statspapper, ingenting vidare. För förminskande av antalet nollor kunde man t. ex. utbyta talet 1,000 mot bokstaven T och så trycka sedlar på 10 T, 100 T, 1,000 T, o. s. v. Därefter kan man utbyta 1,000 T mot bokstaven M (Million) och trycka 10 M, 100 M, o. s. v. För varaktigheten av vårt sedelomlopp äro tillräckliga beteckningar för matematiska storheter förhanden, och skulle de taga slut så kan man uppfinna nya».

Detta är otvivelaktigt teoretiskt riktigt. I grund och botten är det naturligtvis likgiltigt huru många nollor som stå på sedeln, då den i alla fall inte representerar något verkligt värde. Och om regeringen fortsatte med en planmessig sedelutgivning som tillät en noggrann beräkning av den kommande prisstegringen, så skulle ju detta teoretiskt taget obehindrat kunna fortgå hur länge som helst. Men folk i allmänhet äro inte ekonomiska teoretiker, och en i allt hastigare tempo fortgående köpkraftsminskning av papperspengarna, som saknar allt realvärde, dödar till sist hos allmänheten allt förtroende till sedeln, samt föranleder direkt byteshandel eller uppkomsten av ett nytt icke officiellt mynt.

En krach är också förutsedd, ty, säger Preobrashensky, »vår finanspolitik räknar också därmed och blir inte överraskad». Det är ju möjligt att detta lugn inför penningväsen-

dets sammanbrott vilar på en förtröstan att tidpunkten härför inte skall inträffa förrän de statliga fördelningsapparaterna kan ersätta penningen, och att man sålunda av fri vilja tågar mot kraschen och tar ut så många fördelar av det gamla penningväsendet som möjligt. Men det är lika troligt att det är stoikerns lugn inför det oundvikliga. Regeringen torde nämligen hittills med bästa vilja i världen inte ha varit i stånd att hejda sedelfloden, ty just denna torde ha fått täcka de gapande hålen i statsbudgeten. I varje fall stämma sedelutgivning och bristen i statsbudgeten ganska väl överens.

	Sedelemission	Brist i statsbudgeten
1918	33,952 milj. rubel	31,926 milj. rub.
1919	163,751 „ „	166,447 „ „
1920	955,223 „ „	1,155,555 „ „

Finanskommissariatet beräknar att för inställande av sedelutgivningen i huvudsak, måste under skördåret 1920—21 direkt till den statliga fördelningen från bönderna avlämnas livsmedel till ett värde av 650 milj. guldrubel. Om detta skett skulle sedelutgivningen kunna inskränka sig till 60—70 milj. guldrubel. Under skördeåret 1919—20 inkom emellertid från bönderna inte fullt hälften av den beräknade livsmedelsmängden varför resten måste uttagas genom sedelutgivning. För 1920—21 föreligga inga siffror på de av bönderna levererade livsmedlen, endast ett konstaterande av att den nödvändiga summan inte uppnåtts.

Och så i mars 1921 kom den obestridliga vändpunkt i sovjet-regeringens ekonomiska politik som kan rubriceras »Naturaskatten», om vilken Finanskommissariatet själv säger: »Det viktigaste är emellertid att i mars 1921 också själva det statliga fördelningssystemet avskaffades, och i dess ställe en naturaskatt på en mindre summa av produktionen infördes; detta för ofrånkomligt till ett långsammare förverkligande av arbetslönens naturalisering, och till en förlängning av papperssystemets varaktighet överhuvud».

I en not säger Finanskommissariatet att »skillnaden mellan den statliga fördelningen och naturaskatten består däri, att vid den förra bönderna hade att till regeringen överlämna hela jordbrukets överskott, medan vid naturaskatten bönderna endast avgiva ett bestämt kvantum och ha rätt att sälja hela överskottet i den fria marknaden; detta genomfördes i mars 1921 för att förmå bönderna till en stegring av produktionen».

Naturaskatten är alltså obestridligen en frontförändring, som på ett drastiskt sätt speglar kampen mellan den ideellt-statskommunistiska lagstiftningen och den av ekonomiska realiteter framdrivna, samt ger ett varsel om revolutionens vidare utveckling.

Redan Finanskommissariatets påpekande att naturaskatten infördes för att förmå bönderna till ökad produktion är ett grundskott åt teorin om möjligheten att med regerings- och lagstiftningsmakten åstadkomma önskade ekonomiska förändringar. Och Lenin torde förövrigt redan 1918 ha börjat betrakta denna makt med

Hjälp det ryska folket, som kämpar med hungerdöden!

en viss skepsis. I en detta år utkommen broschyr säger han: »Arbetarklassen har makten i staten ... Denna lagliga möjlighet som stöder sig på det faktum att statsmakten övergått i händerna på arbetarklassen, är ett socialistiskt element. Emellertid undergräver småborgerliga och privatkapitalistiska element på många vägar denna lagliga grundval, spekulationen svindlar sig igenom och förhindrar genomförandet av rådsregeringens dekret».

Emellertid synes Lenin 1921 ha förlorat än mer av sina förhoppningar att med den politiska makten omdana samhället, samt synes hågad att uppgiva ställningen med öppna ögon för att borgerligheten kommer att behålla slagfältet. I sin broschyr »Die Naturalsteuer» börjar Lenin med att fastslå, att det icke är kapitalismen som är socialismens värsta fiende, utan småborgardömet. Kapitalismen är tvärtom det oundgängligen nödvändiga genomgångsstadiet till socialismen, är ett avgjort framsteg jämfört med den småborgerliga anarkien, är »socialismens förstuga (vorraum) som vi ovillkorligen måste genom för att nå socialismens dörr».

»Den sista möjliga, den enda kloka politik», säger Lenin, »är att inte hindra privatkapitalismens utveckling utan bemöda sig att leda den in i statskapitalismens spår».

Småborgardömet är däremot socialismens och ryska regeringens farligaste fiende. »Den småborgerliga anarkien är den största fara som hotar oss, vilken (om vi inte besegra den) obetingat skall förinta oss» säger Lenin.

Men för att nå privatkapitalismen och sedan söka förnedra denna till statskapitalism kräves, framhåller Lenin, storindustriell produktion, vilken Ryssland emellertid nu inte kan upprätta. Att upprätta en storindustriell produktion kräver stora kapital, och kapital kan endast skaffas genom arbete, och därför »är det nödvändigt att till en viss grad hjälpa till med återställandet av småindustrien, som varken kräver stora förråd av råmaterialer, brännämne eller livsmedel, men däremot omedelbart kan ge lantbruket en viss hjälp och sålunda höja dess produktion. — Att i ett småbondeland, småbondeskiktet är förhärskande, dels patriarkaliskt och dels småborgerligt, är klart. När en gång varuutbytet är förhanden, så är utvecklingen av smådriften en småborgerlig-kapitalistisk utveckling» Det är obestridligen en fruktansvärd situation att befinna sig i att med kallt blod och öppna ögon nödgas stödja återupprättandet av den makt av vilken man enligt Lenin själv, obetingat kan vänta sitt eget förintande.

Lenin synes vilja bespara eventuella tvivlare på kommunismens revolutionstaktik mödan att själv föreställa sig vidden av den företagna frontförändringen. Kapitalismen är oundgängligen nödvändig, så nödvändig att regeringens viktigaste uppgift är att befordra dess upprättande. (Man kan knappast underlåta att fråga sig om icke regeringens hela nationaliseringspolitik var en överloppsgärning när resultatet i alla fall endast skulle bli upprättandet av kapitalismen). Och Lenin döljer icke för sig och andra vad kapitalismens återupprättande betyder. Icke nog med att man återupprättar det småborgardöme som obetingat skall förinta den kommunistiska regeringen om den inte besegrar det, kapitalismen själv är icke mindre farlig och Lenin blundar icke därför: »Ty bourgeoisien är verkligen en klassmakt, vars härskande — må det vara i form av monarki eller den renaste demokrati — under kapitalismen är oundviklig, och understödjes av den internationella bourgeoisien».

Förklaringen till denna kommunismens självmordspolitik är endast en: produktionen. Produktionens stegring är en livsbetingelse för Ryssland, en livsbetingelse för sovjetregeringen själv, emedan den ofelbart skall gå till botten tillsamman med produktionen, om inte denna kan ökas.

En statistik av Larin ger vid handen hur nödvändig denna ökning av produktionen är:

Produktion 1920 i % av produktionen 1913 och 1914 (siffrorna äro avrundade till hela tal).

Färger	2	proc.
Papper och papp	15	„
Gummiprodukter	2	„
Tändstickor	16	„
Tobak	18	„
Socker	5	„
Stenkol (från Ukraina)	25	„
Olja (ur jorden)	33	„
Koppar	mindre än 50	„
Mangan (från Ukraina)	—	„
Bly (Kaukasus och Sibirien)	—	„
Zink (Kaukasus)	—	„
Platina	33	„
Guld (Sibirien)	12	„
Järnmalm	12	„
Tackjärn	2	„
Järn och stål	4	„
Bomull (Turkestan)	20	„
Bomullsgarn	3	„
Lin	50	„
Lingarn	33	„
Olja (ur växter)	4	„
Portlandscement (Ukraina och Kaukasus)	—	„
Mjöl (från stora kvarnar	18	„
Konstgödning	—	„

Om man räknar även produktionen av koppar till 50 proc. (enligt statistiken är den ju något mindre) så skulle siffran för genomsnittsproduktionen för dessa 25 artiklar vara omkring 14 proc. av vad man skulle kunna kalla normalproduktion.

Produktionens ökning är alltså en trängande nödvändighet, och måste bli en verklighet under vilka förhållanden som helst, t. o. m. till priset av kapitalismens återupprättande, och den tvära frontförändring i sovjetregeringens ekonomiska politik, vartill Lenins här citerade broschyr är signalen, är en reträtt vars betydelse inte kan fördunklas av Lenins egna försäkringar, att ingen fara är för handen, så länge proletariatet behåller den politiska makten. Har man dock icke haft denna makt i snart 4 år, och har man icke utnyttjat den i en oförskräckt socialistisk lagstiftning, med den slutliga påföljd att man ser sig nödsakad att återupprätta just det man skulle avskaffa. Återupprätta det för att bekämpa det visserligen, men har man inte rätt att antaga de makter som böjt regeringen en gång, som tvingar den att stödja dem, även i fortsättningen skall hävda sin ställning intill dess att en starkare makt än den politiska lagstiftningsapparaten slår dem till

Tvenne framställningar av anarkismen.

Under Tredje Internationalens och Den Röda Fackföreningsinternationalens kongress i år i Moskwa, utgavs en officiell bolsjevikpublikation, betitlad MOSKWA. I denna utomordentliga publikation inflöt även en utomordentlig framställning av anarkismen, en provkarta på bolsjevikisk perfiditet, och monumental stupiditet. Vi tro det vara nyttigt att våra läsare och meningsfränder få del av det väsentliga i denna artikel.

Som en välgörande kontrast införa vi också en socialdemokratisk framställning emanerande från tysken E. Bernstein, vilken i varje fall karaktäriseras av en lovvärd strävan efter objektivitet.

Den direkta anledningen till den bolsjevikiska framställningen synes vara några anarkosyndikalisters intervention till förmån för de anarkister och syndikalister, som av bolsjevikerna inspärrats i de ryska fängelserna.

Den »anarkistiska» episoden vid avslutningen av de röda fackorganisationernas kongress är allt för betydande för att man skall kunna förbigå den utan att påtala den. Det rör sig alldeles icke om en tillfällig, enkel missförståelse som ett lyckligt förhållande tillåtit passera utan allvarliga konsekvenser. Under andra förhållande hade denna händelse kunnat utveckla sig till en stor kamp mot Vesteuropas anarkism och revolutionens »venstra hot» (»menace gauche"), Den gamla atmosferen Marx kontra Bakunin gjorde sig kännbar. Det är mycket möjligt, att en så fördelaktig anfallsgrund mot den anarkist-syndikalistiska filosofien icke erbjuder sig flera gånger, att det icke mera blir ett så gynnsamt tillfälle, som när den anarkist-syndikalistiska delegationen av sovjet-republiken begärde sättande i frihet av anarkistiska fångar, som blivit gripna på bar gärning, medan de konspirerade med vapen i hand mot den proletära republiken... Det enda skälet varför man tvekat att göra en konflikt av hela denna fråga var att framställarna av denna begäran voro proletärer, som bedragits av den småborgerliga ideologien, medan de själva måhända förblivit präktiga förkämpar för revolutionen, för en fullt allvarligt menad revolution...

Under sin förklaring angående de fängslade anarkisterna sade Boukharin att de ryska anarkisterna skiljde sig från de vesteuropeiska. Men jag tvivlar på att det var allvarligt me-

---

jorden. Både kapitalismen och smådriften skola visserligen stå under kontroll av den statsmakt som ligger i händerna på kommunismen, men är det inte att frukta att småborgardömet och koncessionskapitalisterna som ha den ekonomiska makten, också slå under sig den politiska, och att den statskontroll som regeringen skall utöva i verkligheten blir utövad av de »kontrollerade» själva. Det kan vara en tröst för ett tigerhjärta när Lenin talar om de kapitalistiska »länder som genomleva en kris av hittills okända dimensioner, i vilka den gamla ordningen sönderfaller», ty är det inte just denna »gamla ordning» man i Ryssland använder hela regeringsmakten för att återupprätta?

nat. Han har snarare sagt det för att icke såra någon. Man hade i det stället kunnat säga, att anarkismen i Ryssland är mera framskriden än i vesteuropa, liksom kommunismen, vilket gör att dess fiender till venster och höger mer öppet avslöja alla sina lustar. Vilken skillnad är det mellan Machnos band som skria: »Ned med alla regeringar» och vesterns anarkister, som med frihetliga fraser förkasta varje ingripande i den individuella friheten, även den från en proletärisk regering? Den enda skillnaden består däri, att Machno övergått från teori till handling. Anarkismens ekonomiska bas ligger uppenbarad i fallet Machno. Han avskyr alla regeringar överhuvudtaget, därför att dessa stjäla brödet både från de rika och de fattiga bönderna. Den vita regeringen plundrar dem till sin egen fördel, medan den röda regeringen bortför deras sädesförråd till allas bästa. Anarkistfilosofen till, står icke ens för sig själv det ekonomiska skälet för sina frihetliga fraser; han känner icke deras ursprung. Den småborgerlige anarkismen liksom den småborgerliga reformismen påtvingar alla klasser sin psykologi, till och med proletärklassen, d. v. s. den som alls inga sädeslager har. Detta är exempelvis fallet med det småborgerliga Frankrike...

På de röda fackorganisationernas kongress ha anarkist-syndikalisterna protesterat mot varje förbindelse med vare sig de kommunistiska partien eller den Kommunistiska Internationalen och ha till och med undvikit att tala om sovjet-republiken och proletariatets diktatur. Genom att göra detta ha de anarkistiska syndikalisterna visat sig absolut oförmögna att visa hur de vilja störta och krossa den borgerliga staten med hela sin militära apparat och hur de vilja bereda sig att på dess ruiner skapa en proletärisk stat.

Genom att förkasta våra kampvillkor ha anarkisterna helt enkelt blivit talesmän för småborgardömet som också vill krossa den stora kapitaliststaten, men icke har någon önskan att bygga en annan i dess ställe. Anarkismen är småborgarens paradis. Det är ideologien hos en bourgeoisie som blivit redlös och som förlorat allt under den ursinniga kapplöpningen efter profit. »Skrapa på en anarkist, och ni finner en reformist; skrapa på en reformist och ni finner en anarkist», sade Daniel de Leon. Allt medan anarkismen uttrycker vaga småborgerliga önskningar, främjar den även avskaffandet av det kapitalistiska väldet, isynnerhet när den iklär sig anarkist-syndikalismens form. I själva verket lystrande småhandlarnas brännande önskningar, vilken söker ett vapen mot storkapitalet, men icke själv vill bli en dominerande och centraliserad makt på toppen, medverkar anarkist-syndikalismen härigenom även att försvaga proletariatets kraft. Den säger, att den önskar att den proletära rörelsen skall stanna på det rent ekonomiska området; den ignorerar samtidigt den förkrossande makten hos den kapitalistiska pressen och den förmåga denna har att impregnera den småborgerliga andan hos den vanlige proletären. Detta resulterar också i att i de fackliga organisationerna de proletärer som äro besjälade av den riktiga andan förvandlas till en livlös massa och anpassar sig till massans allmänna nivå istället för att ledas av en gemensam devis och samlas av en sträng disciplin, som fallet skulle ha varit hos det kommunistiska partiet. Massan kan, som man vet, endast fatta sina omedelbara intressen, medan de målmedvetna proletärerna, samlade i det kommunistiska partiet, vilket tar ledningen av massorna, förstår proletärernas avlägsnaste intressen och därför förmår leda massornas kamp emot dessa. Tack vare sitt system att boy-

kotta organisationen av de fackliga cellerna, som gemensamt sträva efter de avlägsnaste målen genom partiet, förhindrar denna anarkist-syndikalism — hur vackra fraser den än må bruka — förverkligandet av proletariatets mest betydande krav genom att splittra klassrörelsen i politisk och industriell rörelse och resulterar i — om den får hållas fritt — att massorna stanna vid de omedelbara kravens etapp, vid nedrivandet av den kapitalistiska statens regeringsmakt till fördel för de små egendomsbesittarna, utan att syfta till upprättandet av proletärstat i proletariatets imperativa intresse... Småborgarklassen besitter inget instrument som tillhör det helt och hållet och vacklar hit och dit mellan de tvenne andra klasserna. I de fackliga organisationerna ser den detta instrument, förutsatt att de bli ledda av den anarkist-syndikalistiska filosofien. Det är därför den överhandtagande småborgerliga ideologien har genomträngt arbetarnas sinnen i länder som Frankrike och Spanien där den lilla egendomen är förhärskande...

Men efter hand som förtrycket tilltar måste massorna mer och mer vända sig till ett arbetarklassens revolutionära parti, som skall leda och dirigera kampen, om än de anarkist-syndikalistiska cheferna måhända själva äro allt för insyltade i sina gamla fördomar för att kunna förändra sig, utan att tala om deras egenkärlek. Under tiden göra dessa anarkist-syndikalister, som liksom sina landsmän bourbonerna »ingenting ha lärt och ingenting ha glömt» en mycket dålig tjänst åt proletariatets sak genom sin separatism gent emot den kommunistiska internatinoalen och sin solidaritet med de ryska anarkisterna. Detta sätt att handla är i båda fallen olika uttryck för en och samma antiproletäriska idé.

D. Ivon Jonas.

Det är mer än två och ett halvt århundrade sedan man i en tidning, i en politisk polemik gentemot annorledes tänkande, brukade uttrycket: »dessa anarkister!»

Det skedde år 1649 och riktades emot människor, som vi i våra dagar kalla radikala borgerliga demokrater. En tidning tillhörande den som fältherre betydande Oliver Cromwell slungade ordet anarkister emot dem för att brännmärka dem som som en fara för varje förnuftig statsordning.

I sådant syfte har uttrycket använts mycket ofta. Men det förgick nästan tvänne århundraden efter denna händelse innan någon kom och om sig själv sade: »Jag är anarkist».

Denne någon var Pierre Joseph Proudhon, berömd som fader till den ofta citerade satsen: »Egendom är stöld». I sin 1840 utkomna skrift »Vad är egendom?» i vilken Proudhon till slut besvarade denna fråga med ovan citerade sats, betecknade han sin politiska ståndpunkt så, att han varken var monarkist eller republikan, varken ville aristokrati eller demokrati, han var anarkist.

Naturligtvis var det det sista som föll Proudhon in, vilken minst av allt var våldsamt anlagd, att framställa sig som motståndare till varje samhällelig ordning. Vad han menade var mycket harmlösare. Ordet anarki, som stammade från grekiskan, betydde helt enkelt icke-herravälde, förklarade han. Han ville icke ha någon över samhällets medborgare stående härskarmakt, från vem den än utgick, från enskilda eller från alla, eller vilken dräkt den än iklädde sig. Och därför kallade han sig anarkist.

Denna innebörd har ordet anarkism behållit hos alla dem som i dag kalla sig anarkister, hur mycket de än må skilja sig i enskildheterna hos sin samhällsuppfattning. Det finns dock olika slag av anarkister: kom-

munistiska och individualistiska anarkister, revolutionära och fridsamma anarkister, anarkister som utgå från materialistiska och anarkister som utgå från etiska synpunkter, såväl som andra anarkister, och det består dem emellan därför också många meningsstridigheter. Men i ett stämma de dock överens, att de allesamman avvisa den betydelse ordet anarki haft sedan Olims tid i det vanliga språkbruket, nämligen dess betydelse av ett tillstånd av vild oordning och behålla ordet endast i den grammatikaliskt utlagda betydelsen.

Anarki eller anarkism betyder således frånvaron av varje herravälde, antingen det är demokratiskt eller aristokratiskt. Anarkisten förkastar varje statligt tvång, förkastar staten i varje form och därmed också varje statlig lagstiftning. Han eftersträvar en samhällsordning utan stat och utan lagar — det »fria samhället» som Johann Most och andra anarkister kallade det.

Detta är inget nytt strävande. Så länge det funnits stater, har det också funnits människor, som principiellt ville avskaffa dem. Till olika tider i historien ha människor umgåtts med tanken om ett samliv befriat från varje statligt eller statsliknande tvång. Filosofer i Grekland och Rom har givit denna tanke form, religiösa sekter i urkristendomens århundrade ha försökt förverkliga den, liksom överhuvudtaget idéen om skapandet av ett gudsrike här på jorden med befrielse från de världsliga staterna. I denna form erhöll tanken nytt liv hos reformationstidens kättaresekter och blev under det 17 århundradet delvis förverkligad av kväkarsekten, vilken kallade sig själv det inre ljusets vänner och förkastade varje betalt prästdöme, genom tillämpandet för medlemmarna av grundsatsen: avvisandet av alla statsämbeten. Idéen spelade en stor roll i den under det 17 och 18 århundradet så rikt framvällande litteraturen kring socialistiska utopier. Att måla en samhällsform i vilken alla människor av egen drift gjorde vad det gemensammas väl fordrade och lagar och straff således blevo överflödiga, var ett omtyckt ämne för spekulativa socialfilosofer. Vad gudsstaten genom moraliska påbud icke förmådde, skall uppnås endast genom en riktig behandling av människans naturliga drifter, en idé som Morelly vackert utvecklade i sin »Basiliade» och som Charles Fourier senare har utbyggt till ett helt system.

I denna litteratur finner man också redan elementen till de nutida anarkistiska teorier, som kunna sammanfattas under begreppet etisk anarkism. Fullödigast ha dess grundtankar utvecklats av tvänne ryssar, vilka emellertid skarpt skiljde sig med avseende på medlen till förverkligandet: Leo Tolstoy och den lärde naturvetenskapsmannen och socialfilosofen Peter Krapotkin.

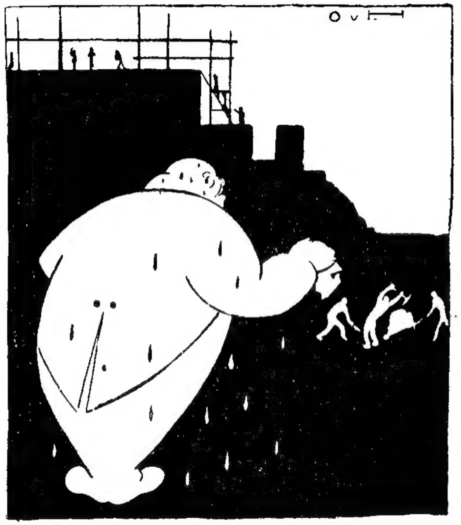

Det är verkligen uppslitande att gå här och passa på att mina arbetare slita upp sig.

Hvepsen.

Från en annan sida har den ekonomiska liberalismen förarbetat de anarkistiska teorierna. Den av dessa förfäktade tanken under det 18 århundradet, i Frankrike av fysiokraterna och i England av Adam Smith och hans skola, var, att statens inblandning i det ekonomiska livet gjorde mera skada än nytta, att människorna, överlämnade till sig själva, drevs av sin naturliga egoism och konkurrens att göra det för samhället fördelaktigaste. Denna idé behövde blott befrias från de begränsningar den hade hos dessa människor för att bli till en anarkistisk teori. »Låt vara, låt gå, världen sköter sig själv» hette det hos fysiokraterna och smithianerna. »Alldeles riktigt» ekade det tillbaka, »ni får bara icke ställa staten som gendarm bakom grundegendomen och kapitalet».

Den som så talade och talar är den på egoismen grundade anarkismen,

Valkarrikatyr.

Efter våldsamma ansträngningar ha det lyckats välarna att komma fram till valurnan. Efter denna kraftuttömnning sitta de nu i ro och vänta på miraklet — som aldrig kommer.

vilken man också kan kalla den materialistiska anarkismen. Till denna kan räknas den redan nämnde Proudhon, likaledes den berömde ryske socialrevolutionären Mikael Bakunin, vilka emellertid ha många beröringspunkter med den etiska anarkismen. Tysken Kaspar Schmidt alias Max Stirner har utvecklat den materialistiska anarkismen ända in i sina yttersta konsekvenser i sin skrift »Den ende och hans egendom», vilken med avseende på djärvhet i begreppsdialektiken knappast kan överträffas. Den är med sin sats: »För mig är ingenting högre än mig», en lovsång över individens självherrlighet.

Stirners biograf och lovsjungare, John Henry Mackay, har bearbetat dessa Stirners tankar till en roman: »Anarkisterna». Hjälten i denna roman är en Stirners lärjunge och söker handla i hans sinne.

Själsbesläktad med Stirner, men överlägsen denne genom konstnärlig smak och djupare filosofisk bildning är Friedrich Nietzsche, den lidelsefulle förfäktaren av en individualistisk moral, som genom sin lära om övermänniskan blivit bekant för allmänheten. Nietzsche har levererat många vapen till anarkismen, men icke uppställt någon följdriktig anarkistisk teori. Hans blixtartade tänkande ställer ett djärvare förnekande av den sociala moralen än till och med Stirner förmått vid sidan av socialkonservativa betraktninagr.

Men hur skall man bli fri från staten? Och vad skall man sätta i dess ställe? Anarkisternas svar på denna fråga lyda icke mindre olikartade än deras teoretiska grundidéer.

Mellan sådana anarkister som huvudsakligen söka befrielse från staten genom fostran och organisation, och vilka man också brukat kalla ädel-anarkister, därför att de lägga huvudvikten vid karaktärsdaningen, och de anarkister vilka vilja utrota

staten och kapitalismen med alla brukliga våldsmedel och principiellt varken förkasta mord eller rov om de kunna tjäna det uppsatta målet, mellan anarkister vars prototyp är rövarhövdingen, som levat i folksägnerna som en skräck för de rika och vänner till de fattiga och till anarkister som betrakta män som ryssen Netschajeff, de franske bombkastarna Ravachol, Henry såväl som en räcka italienska attentatsmän — mellan dem finns det en hel rad av avskuggningar av anarkister som hylla propagandan och hylla den revolutionära handlingen. I ett mötas de dock alla. Alla förkasta de parlamentarismen, liksom överhuvudtaget deltagandet i valen till offentliga representantförsamlingar. De vilja också den omedelbara samhälleliga kampen. Det numera mycket brukade uttrycket »direkt aktion» betecknar en sak, som redan Mikael Bakunin och hans medkämpe Guilleaume, Lefrancais och andra predikat i mer än en människoålder. Till dessa män kan man också tillbakaföra teorien om anarkistisk fackföreningsväsen kallad revolutionär syndikalism. Bakunin och hans kamrater såg i de fackliga organisationerna de tillkommande besittarna av den industriella produktionen:

»Tag maskinen, proletär.
Bonde, lägg beslag på jorden».

heter slutrimmet på en i deras kretsar mycket sjungen socialrevolutionär sång. Den kan brukas som titel på deras sociala teori. Icke staten som samhällets verkställighetsorgan, men fria grupper av arbetare i industrien och småbönder och lantarbetare på landet skall besitta produktionsmedlen och leda produktionen. I stället för lagen skall träda det fria fördraget. Så långt äro nästan alla anarkistiska teorier överensstämmande med avseende på det framtida samhället. Och i verkligheten kan man icke tänka sig hur det skulle kunna vara annorledes, när icke allenast den kapitalistiska egendomen men även — som den anarkistiska teorien föreskriver — staten skall avskaffas i varje form. Proudhon lät visserligen — när han närmare utarbetade sin teori — kommunerna och förbund av kommuner bestå. Men han kallade då icke längre detta system för anarkism, men för federalism. Det blev icke svårt för representanterna för den konsekventa anarkismen att påvisa, att kommunerna, som utfärdade tvångsbestämmelser, endast var en stat i smått. *)

*)Den modärna kommunistiska anarkismen betraktar federalismen som en övergångsform till anarki. *Red.*

Valkarrikatyr.

»Mina herrar! Om någon skulle våga ha andra meningar än vi, eller rent av uttala åsikter som strider mot våra, skola vi bekämpa honom som våra bittraste fiender, slå honom till marken med hjälp av vapen och på detta sätt övertyga honom om sanningen hos våra åsikter.»

Fliegende Blätter 1848.

Andra anarkister åter ha upptäckt en fara i gruppernas säregendom och utarbetat en kommunistisk anarkism, som icke erkänner någon som hälst privategendom.

Det följdriktigaste genomförandet av den anarkistiska idéen vore utan tvivel de på medlemmarnas fria fördrag vilande fria grupperna, vilka efter behov och egen mening ingår och avslutar förbindelser med andra grupper . Dess allmänna genomförbarhet är en annan fråga. Emellertid vilja vi här icke skriva någon kritik över anarkismen. Som samhällssystem blir den alltid angripbar, emedan den som sådan nödvändigtvis är utopisk. (Man kallar också socialdemokratien utopisk. Red.) Den utgår från idéer; den faktiska utvecklingen fullbordas emellertid genom en myckenhet av krafter, bland vilka idéer ofta spela en stor roll, men aldrig äro allenahärskande.

Bättre står sig anarkismen om vi värdesätta den som tankeriktning. Som sådan är den med sina fel, men också med sina förtjänster den ensidiga betoningen av en stor och ännu icke till fullt erkännande kommen social princip: Som den fria personlighetens tankar är den driften till skapandet av de fria människorna.

I en tid, då alltför många ser på staten som den store välgöraren eller den närande mjölkkon, då alltför många äro hänvisade till staten och statsliknande institutioner skadar det icke med tänkare, som med det skarpsinne som ensidigheten förlänar, ständigt visar oss den andra sidan av bilden. Anarkisten Krapotkin har som ekonom skrivit mycket, som är utomordentligt svagt. Men hans utmärkta bok om ömsesidig hjälp skulle måhända ingen annan kunnat ha skrivit därför att han är så djupt genomträngd av det fria samhällets ideal, så hängiven tanken av en på frivilligheten vilande kommunism.

Böra ungsocialisterna revidera sin åskådning?

Av Albert Jensen.

***

De som hålla på staten påstå, att utan en regering, skulle de dåliga våldföra s'g på de goda och härska över dem, medan det nu är möjligt för de goda att behärska de onda.

Men när de påstå detta, så fastslå försvararna av den uuvarande ordningen på förhand obestridbarheten av den princip de vilja bevisa. När de säga, att de dåliga skulle härska över de goda, om det icke funnes en regerinsmakt, så betrakta de det som bevisat, att de goda äro de, som i dag sitta vid makten, och de onda äro de, som underkasta sig. Men det är just detta aom måste bevisas...

För att komma i besittring av makten och behålla den måste man älska makten. Och maktlystnaden är icke förenbar med godheten men tvärtom med högmodet, listen, grymheten.

Utan att förhäva sig själv och förödmjuka andra, utan hyckleri och skurkaktighet, utan fängelser, fästningar, avrättningar, mord, kan ingen regeringsmakt tillkomma eller upprätthållas.

Att härska är att bruka våld, att våldföra sig är att göra mot dem, på vilka våldet utövas, vad de icke vilja, ooh det som icke de skulle vilja underkasta sig, som utöva våldet; att sitta vid makten vill således säga att göra mot andra vad vi icke vilja de skola göra mot oss, det vill säga att göra ont...

Följaktligen är det enligt all sannolikhet icke de bästa men de sämsta som alltid sut it vid makten och som sitta där fortfarande.

LEO TOLSTOI.

Ha ungsocialisterna orätt? Befinna de sig inne på galna vägar? Och böra de följaktligen revidera sin världsåskådning?

Jag vill varken besvara dessa spörsmål med ett absolut nej, eller med ett absolut ja. En socialistisk världsåskådning av den ena eller andra arten kan aldrig vara något absolut, något som icke kan diskuteras, något som icke tål att rubbas på. Det finns folk inom alla de olika socialistiska lägren, som tro, att just de sitta inne med den absoluta sanningen, att just deras åskådning är den fullkomligt ofelbara. Dessa äro fanatikrar, blint troende.

En blint troende eller fanatiker är på visst sätt ett andligt petrificat. Han har nått till slutet för sin andliga utveckling och kommit in i en period där den intellektuella förstelningen vidtagit, om icke rent av den andliga döden håller på att smyga sig in. Den som nått fram till den absoluta vissheten, har upphört att tvivla, i viss mån även att tänka. Han har således nått fram till en ståndpunkt ifrån vilken ingen ytterligare utveckling är möjlig. Den blinda tron är farlig, tvivlet är långt hälsosammare. Ty tvivlar man, så visar redan detta, att den andliga utvecklingsprocessen ännu är i verksamhet, att förnuftet ännu håller på att brottas med de problem, som förnuftet aldrig bör upphöra att brottas med. Det visar, att här finns ännu andligt liv. Man underkastar frågan förnyade granskningar och ur dessa granskningar kunna framgå ett fullkomligt bejakande av den gamla uppfattningen, eller en reviderad åskådning som i huvudsak sammanfaller med det betvivlade, eller också ett förkastande av detsamma. Hur som hälst är detta liv. Och utan liv ingen utveckling. Vi skola icke vara

så löjliga, att vi säga: hos oss är all sanning, hos de andra är allt villomeningar.

*

Vid en offentlig disputation i huvudstaden mellan herr Per Albin Hansson, Social-Demokratens redaktör och undertecknad, ropade hr H. till ungsocialisterna: »Kan ni inte se att det är något galet med er åskådning? Ni äro ju lika maktlösa i dag, som ni voro för tjugo år tillbaka, medan arbetarna i allt större och större skaror samla sig kring de socialdemokratiska valurnorna».

Man diskuterade parlamentarism och antiparlamentarism.

Det är sant, att ungsocialismen som rörelse har föga omfattning och synes röna föga förståelse hos massorna; det skulle vara dumt att förneka detta sakförhållande, som är uppenbart för alla. Men detta sakförhållande i och för sig är inget bevis för att ungsocialismen har orätt, lika litet som det var något bevis för att socialdemokraterna hade orätt, när de för ett trettiotal eller fyratiotal år tillbaka voro en försvinnande och betydelselös liten grupp.

Socialdemokratien har delvis vunnit massornas öra genom att lägga hyende under dessas laster, under deras passiva underkastelse och deras bekvämlighet. De ha vunnit deras röster, därför att detta röstöverlämnande i viss mån tilltalar massornas ovilja mot egna ansträngningar. Den politiska parlamentarismen vädjar egentligen till slöheten. Den säger åt massorna: »Rösta på våra kandidater och vi skola ge er allt det ni önska er». Ungsocialisterna säga i sin agitation för den direkta aktionen, vilken de sätta upp emot den parlamentariska, att massorna icke kunna vinna befrielse från kapitalismen, utan att de själva tillkämpa sig den. För massornas bekvämlighet äro de feta vallöftena, mycket mera tilltalande än ungsocialismens krävande av egna ansträngningar, av mödosam och hård kamp. Ungsocialismen är i detta avseende handicapad av socialdemokratien. Vilket dock icke utesluter, att det kommer en tid, då massorna av den invunna erfarenheten finna, att de feta löftena från valagitationen icke kunna hållas, att samhället icke kan förvandlas från kapitalism till socialism genom lagstiftning, och att de vägar likväl måste beträdas, som vi länge till synes förgäves anvisat.

Vi bida vår tid.

*

Men vår antiparlamentarism är icke enbart en »taktikfråga». Den är en integrerande del av en världsåskådning och den bottnar i vår fiendskap mot staten och regeringssystemet. Mellan ungsocialismen och socialdemokratiens åskådning ligger den avgrund som består mellan den auktoritära och den antiauktoritära samhällsuppfattningen. Och det är om denna princip kampen inom den socialistiska världen kommer att stå.

Att låta regera sig, det är att underkasta sig, att låta andra härska över sig. En slav kan finna mildare och strängare härskare, men han kan aldrig finna friheten från herravälde, så länge han underkastar sig. Först med revolten mot varje herravälde kan han avskaffa detta och vinna friheten.

Att deltaga i valen till de lagstiftande församlingarna är begynnelsen till självuppgivelsen. Statens herravälde över den enskilde samhällsmedlemmens liv och hela tillvaro vilar moraliskt på denna handling: deltagandet i valen. Genom att välja representanter till de lagstiftande församlingarna avhänder individen sig sin självbestämmanderätt och överlämnar den till valda representanter, till människor som regera honom och till och med disponera över hans liv.

I valhandlingen har staten medborgarnas moraliska sanktion till det förtryck den utövar över samhällsmedlemmarna. Genom att undanrycka staten denna moraliska sanktion, skulle staten framstå i full dager som det den är och alltid kommer att förbli: ett instrument till förtryck och ofrihet och tyranni. Därmed skulle även arbetarmassornas ställning till staten bli en annan. Den kamp, som likväl till sist måste upptagas mot staten skulle då klarare framstå som den nödvändighet den är.

Detta är den innersta grunden till vår antiparlamentarism.

Vi ha visserligen i vår agitation talat mycket om »riksdagsskojet» (Hinke Bergegrens älsklingsfras, som han nu själv sörplar i sig), om korruptionen som nödvändigt följer det politiskt parlamentariska arbetet. Vi ha måhända här varit allt för ytliga. Ty detta »skoj» och denna korruption är endast det mindre väsentliga. Det avgörande är, att så länge man väljer sig lagstiftare, så upprätthåller man **principiellt slaveriet** under staten, så länge förevigar man slaveriet, så länge når man aldrig fram till ett fritt samhälle.

*

Kan man icke genom »erövrandet av makten», d. v. s. regeringsmakten, göra staten till ett instrument för friheten?

Naturligtvis kan man icke det, eftersom man då icke upphäver regerandet, de regerandes maktutövning över massan, dess våldförande på samhällsmedlemmarna. Det är en oöverstiglig logisk motsägelse att vilja främja friheten genom att befästa frihetens negation: regeringssystemet.

»Men hela er propaganda är en lovsång över makten», säga oss exempelvis socialdemokraterna.

Vi förneka icke. Vi önska att arbetarmassorna, att alla de förtryckta skola bli »mäktiga». Mäktiga till att

Teckning av George Barbier.

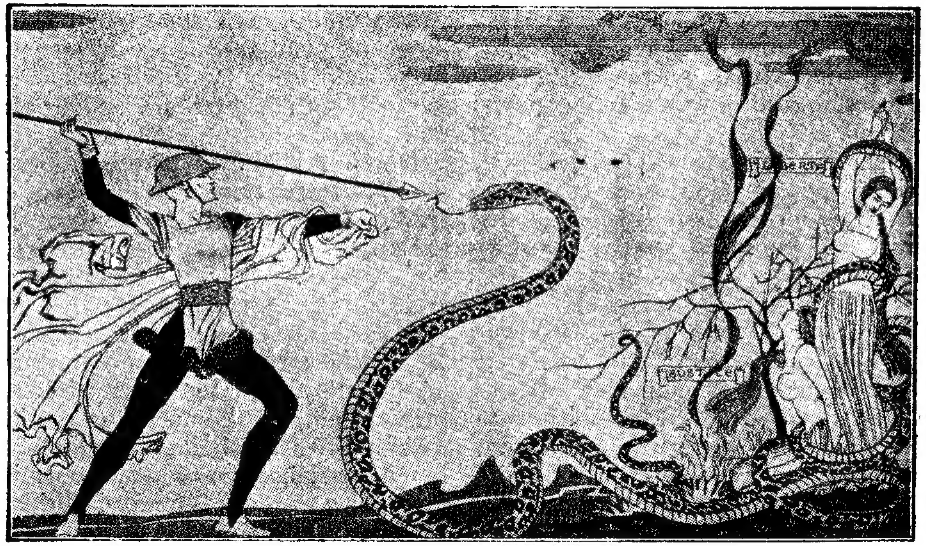

För rättvisa och frihet.

avskaffa slaveriet och ofriheten, mäktiga att avsätta de maktägande från deras maktpositioner. Men icke mäktiga till att på nytt öva herravälde över andra.

Den makt vi önska oss är således förmågan parad med viljan till att krossa makten i form av herravälde över andra.

När vi sätta »maktens förstörande» mot socialdemokraternas »maktens erövrande», så innebär detta: regeringsmaktens, den auktoritära maktens, den organiserade statliga våldsmaktens tillintetgörande.

Till att nå detta mål kan naturligtvis icke regeringsmaktens erövrande vara oss behjälplig. Historien saknar varje exempel på att en regering avskaffat sig själv. Och den kommer säkerligen alltid att sakna sådana exempel.

Varje regering strävar efter att föreviga sin maktställning. Med maktens besittningstagande kan man visserligen förändra formerna för maktutövningen, d. v. s. slaveriet, men man kan icke avskaffa den. Ty maktens besittningstagande som motsats till vårt maktens förstörande innebär ju maktens brukande. Och för att kunna bruka makten måste den upprätthållas, måste herraväldet och våldförandet mot andra fortsättas.

Ryssland, Ungern, Tyskland Österrike står här som ogäviga vittnen. Friheten har haft lika lite hemortsrätt i Leninland som i Noskeland.

*

Klämda mellan sköldarna i offentliga debatter äro socialdemokraterna alltid villiga att medgiva, att staten en gång måste avskaffas. »Men», invända de, »vi leva nu i en stat, och vi måste räkna med detta förhållande. Vi kunna icke då få lov att vara så verklighetsfrämmande, att vi överlämna makten åt motståndarna genom att boykotta valurnorna».

För det första överlämnar arbetarklassen icke makten åt motståndarna om de utebli från valen, såframt de istället för valens självuppgivelse sätta den direkta aktionens självhävdelse. Och arbetarklassens makt ligger icke inne i, men utanför parlamentet i deras ekonomiska kamporganisationer.

Men vi kunde ha lust att fråga socialdemokraterna: »När tänka ni att börja arbeta på statens avskaffande?» Om man medger att staten måste bort, så måste man också medgiva att man måste arbeta på dess avskaffande. Och genom att deltaga i valen sanktionerar man moraliskt det statliga tyranniet, man bidrager till statens befästande istället för att arbeta på dess upplösande.

Ja visst lever vi i en stat och måste räkna med detta fakta. Men det är just vad ungsocialismen fordrar. Vi lever under en samhällsform som vilar på förtryck. Låt oss därför icke med vårt uppträdande bidraga till statens befästande, men låt oss med vårt målmedvetet inriktade strävande undergräva staten och grundlägga de samhällsformer och de samhällsorgan som skall efterträda staten och som även skall avskaffa staten.

Det är vi som äro logiska, socialdemokraterna som äro illogiska. Så framt de medgiva, att staten skall avskaffas.

*

Må vi underkasta vår åskådning all den förnyelsens självprövning som är nödvändig. Men hur mycket vi pröva den, ett kommer ungsocialismen alltid att behålla: kravet på friheten, socialismens högsta moraliska innehåll. Och det kunna vi alltid förnuftsbegrunda.

Men för övrigt ha vi icke egentlig anledning att misströsta. Vi kunna

visserligen finna, att utvecklingen går förfärande långsamt, men vi kunna samtidigt fastslå, att den går i den riktning vi hoppats den skulle gå. Om våra ungsocialistiska sammanslutningar måhända än äro små och få i förhållande till socialdemokratien, så vinna dock de idéer vi representera ständigt ny terräng.

Se exempelvis på socialdemokratiens ställning till staten.

Den som likt undertecknad varit med i den socialistiska diskussionen ett kvarts sekel i det här landet kan konstatera en bestämd strömkantring i socialdemokraternas ställning i allmänhet till staten. Det är icke så länge sedan de hävdade, att arbetarna »kunde rösta sig till vilket samhälle de önskade». Å andra sidan förhånade och begabbade man dagligen talet om »direkt aktion». Nu är man mycket villig att medgiva, att den parlamentariska aktionen icke är tillräcklig, och att den direkta aktionen är en nödvändighet för kapitalismens övervinnande. Man intar nu ställningen »både och», både den parlamentariska och den direkta aktionen. Vi konstatera att detta innebär en betydande förskjutning i riktning av vår ståndpunkt.

Förr var det ett axiom för socialdemokraterna, att stat och kommun skulle övertaga även de ekonomiska funktionerna i samhället, att exempelvis hela produktionsväsendet (med reservation för småbruk i industri och jordbruk) skulle överföras till stat och kommun. Nu har man börjat tvivla på stat och kommun som lämpliga driftsherrar och funnit formen: producenternas, konsumenternas och samhällets gemensamma ordnade av produktionsväsendet. Vi konstatera, att även detta innebär en betydande förskjutning i vår riktning.

Socialdemokraternas gamla ställning innebar ett väldigt utvidgat maktområde för staten. Den nya ståndpunkten innebär en motsvarande begränsning av den tillämnade maktutvecklingen för staten. Varje maktutveckling för staten betyder också en motsvarande inskränkning av individens frihet, efter som utvidgandet av statens makt måste ske på bekostnad av individens självständighet. Socialdemokratiens frontförändring blir därför en förändring i vår riktning.

Principen om industriell demokrati, som socialdemokratien nödgats acceptera, fanns i sitt embryo redan hos bakunismen. Den är ett medgivande i riktning av vårt hävdande av arbetarnas övertagande av produktionen, en början till arbetarnas självhävdelse gent emot staten, ett medgivande åt federalismens princip i motsättning till socialdemokratiens centralism.

Vi veta att det icke inträffar några under och vänta icke att socialdemokratien skall förvandlas till ungsocialism. Vi äro fullt belåtna om socialdemokratien fortsätter sin egen förskjutning efter de tendenser som vi här påvisat. Denna förskjutning innebär obetingat en förskjutning mot de idéer för vilka vi propagerat. Viktigt är det för ungsocialismen att iakttaga denna inre omvandling hos socialdemokratien, liksom det är en uppmuntran för vår agitation, som bör mana oss att än intensivare fortsätta med spridandet av våra idéer, som alls icke äro så verklighetsfrämmande, och ej heller så maktlösa, som man från socialdemokratiskt håll söker göra troligt.

*

Ett negativt bekräftande av vårt hävdande av den politiska maktens vanmakt att nyorganisera det socialistiska samhället, eller att genomföra själva den ekonomiska förändringen från kapitalism till socialism har vi i den nuvarande regimen i Ryssland. Den började med att prokla-

mera kapitalismens avskaffande. Men den förmådde icke organisera den industriella produktionen, och dess metoder ledde till framkallandet av en liknande bankrutt på det agrikulturella området, som den förut framkallat på det industriella. Sänkandet av produktionen på alla områden har slutligen drivit regeringen in på ett återuppresande av kapitalismen. Man kan icke begära av en regering, av maktens innehavare och utövare, att de skola överlämna makten, när de sett hur deras maktförvaltning endast skapat elände i ekonomiskt avseende, korruption på det politiska och förruttnelse på det moraliska området. En regering avskaffar aldrig sig själv. En klick av maktbesittande lämnar aldrig makten från sig. Så har de maktägande drivits till att arbeta för kapitalismens återupprättande, då detta är den enda för dem återstående utvägen för att kunna behålla makten och herraväldet.

Revolutionen, som begick det historiska misstaget att »sätta sig i besittning av makten» (återupprätta staten under nya former) istället för maktens tillintetgörande, vandrar nu med stora steg tillbaka till sin ekonomiska utgångspunkt: kapitalismen.

Denna bedrövliga bekräftelse av våra förutsägelser skänker oss sannerligen ingen glädje; men den är icke destomindre en bekräftelse. Och det är en fruktansvärd erfarenhet, som arbetarna icke kunna undgå att taga intryck och lärdom av.

Nej, ungsocialismen må ha sina fel och brister som alla andra rörelser. Vi göra icke anspråk på att sitta inne med den absoluta sanningen, men medan socialdemokratien taktiskt gjorde bankrutt vid krigsutbrottet och praktiskt i revolutionerna gjort bankrutt vid tillämpningen av sina statssocialistiska idéer, så är ungsocialismen eller anarkismen jämte syndikalismen egentligen de enda socialistiska rörelser som genomlupit samhällskrisen utan att behöva tubba på sina idéer och i de senaste årens händelser endast funnit bekräftelser för det de förfäkta.

Den politiska makten och dess väsensyttringar.

Av Mikael Bakunin.

Detta är alltså det uppenbara resultatet av vår stora erövring av 1848. Den politiska centralisationen, som det radikala partiet skapat i frihetens namn, dödar friheten. Det är tillräckligt, att det schweitziska förbundsrådet låter skrämma eller besticka sig av en främmad makt för att alla kantonerna skola förråda friheten. En befallning från förbundsrådet är tillräcklig för att alla kantonernas embetsmän skola förvandlas till despoternas gendarmer. Därav följer, att det förutvarande systemet, kantonernas självförvaltning, mycket bättre skyddade Schweitz frihet och nationella oavhängighet än det nuvarande systemet.

När friheten gjort stora framsteg i många förut mycket reaktionära kantoner, så är det ingalunda en följd av den nya maktbefogenheten kantonerna utrustat förbundsrådet med, men endast och allenast tidens gång och andarnas utveckling. Varje framsteg som tagits inom gränsen för den schweiziska edsgemenskapens område sedan 1848 har varit av materiell natur: exempelvis genomförandet av ett enhetligt myntsystem, gemensamt mått- och viktsystem, stora offentliga arbeten, handelsfördrag, o. s. v.

Man skall säga, att den ekonomiska centralisationen endast är möjlig genom den politiska centralisationen, att den ena nödvändiggör den andra, att båda äro lika välgörande och nödvändiga. Men detta är inte sant. Den ekonomiska centralisationen, en nödvändig betingelse för civilisationen, skapar frihet. Men den politiska centralisationen dödar densamma, i det den tillintetgör befolkningens självständiga handlande och eget liv till fördel för de regerande och agerande klasserna. Koncentrationen av den politiska makten kan endast skapa slaveri, ty frihet och makt utesluta obetingat varandra ömsesidigt. Varje regering, till och med den demokratiska, *är en naturlig fiende till friheten* och ju mera koncentrerad och stark den är, desto mera förtryckande är den. Det är för resten så enkla och klara sanningar, att man nästan skäms för att upprepa dem.

Om de schweiziska kantonerna ännu varit oavhängiga, så hade förbundsrådet varken rätt eller makt, att göra dem till gendarmer för främmade makter. Visserligen skulle det ha funnits mycket reaktionära kantoner, men finns det icke sådana även nu? Finns det icke kantoner i vilka man dömmer människor till prygelstraff, därför att de våga förneka Jesu-Kristi gudom? Och detta utan att förbundsrådet lägger sig i saken. Men vid sidan av de reaktionära kantonena, skulle det finnas sådana, som till största delen voro genomträngda av frihetens ande, och vars framåtskridande förbundsrådet icke längre kunde förhindra. Desssa kantoner skulle icke kunna ha hållits tillbaka av de reaktionära kantonerna, tvärtom skulle de till sist ha ryckt de senare med sig. Ty friheten är smittande och endast friheten — icke regeringarna — kan skapa frihet.

Det nuvarande samhället är djupt övertygat om den sanningen *att varje politisk makt vilket ursprung och vilken form den än må ha, med nödvändighet förvandlas till godtyckligt herravälde, till despotism.* I alla länder, där man något så när kunnat befria sig, har man skyndat sig att ställa regeringarna under strängaste möjliga uppsikt, även om de ha uppstått ur revolutionen eller ur folkval. Man har lagt frihetens hela skydd i en sann och alvarlig uppsiktsorganisation, vilken överallt utövar folkets vilja och mening genom de människor, som blivit anförtrodda den offentliga makten. I alla länder där man

har en representativ parlamentarisk regering, kan alltså friheten endast bestå, när uppsikten är effektiv. Om denna uppsikt däremot endast är ett sken, så blir folkfriheten också blott ett sken.

Det låter sig mycket lätt påvisa, att uppsikten ingenstädes i Europa är verklig. Vi vilja emellertid här endast undersöka förhållandena i Schweitz, först därför att det angår oss närmast, och för det andra emedan den för närvarande är den enda demokratiska republiken i Europa*) och i någon mån har förverkligat folkherraväldets ideal. Vad som gäller för detta land måste därför gälla för de andra länderna i långt högre grad.

De mäst framskridna kantonerna i Schweitz sökte omkring 1830 en garanti för friheten i den *allmänna rösträtten*. Detta var en fullkomligt berättigad rörelse. Så länge vår lagstiftande församling endast utsågs av en privilegerad klass av statsborgare, så länge det med avseende på valrätten fanns en skillnad mellan befolkningen i städerna och på landet, mellan patricier och folk, så länge kunde regeringen, som valdes av denna församling, såväl som de lagar som stiftades, icke ha någon annan uppgift än att säkerställa och reglera en aristokratis herravälde över nationen. I folkfrihetens intresse var det således nödvändigt att störta denna regim och ersätta den med folksuveränitetens regim.

När väl den allmänna rösträtten var förverkligad, trodde man sig ha säkerställt befolkningens frihet. Nåja, *detta var ett stort misstag*. Och man kan säga, att medvetandet om detta misstag i flera kantoner medfört störtandet, och i alla demoraliseringen av det radikala partiet. Radikalerna, den allmänna rösträttens förkämpar, hade visserligen icke avsiktligt velat bedraga folket, vilket vår så kallade liberala press påstår. Det var verkligen deras fullkomliga övertygelse, när de lovade folket friheten genom den allmänna rösträtten, och ur denna övertygelse hämtade de kraft att bringa massan till resning och störta den bestående aristokratiska regeringen. Nu, sedan de genom erfarenheten och makten blivit kloka, ha de förlorat tron på sig själv och sin egen princip, och därför ha de blivit slagna och i grund och botten fördärvade.

Och saken föreföll sannerligen också så enkel och naturlig: När väl den lagstiftande och den verkställande makten framgick omedelbart ur folkets val, måste dessa då icke bli ett rent uttryck för folkets sanna vilja, och kunde väl resultaten av denna vilja bli något annat än frihet och välstånd för folket?

Folkrepresentationssystemets hela lögn vilar på detta falska antagande, att en regering och en lagstiftande församling, som väljes av folket, obetingat företräder folkets sanna vilja och allenast kan företräda den. Folket vill i Schweiz som i andra länder instinktivt, trängt av nödvändigheten, tvenne saker: det största möjliga materiella välstånd och den största möjliga frihet i sin livsföring, för sina egna rörelser och handlingar, d. v. s. den bästa organiseringen av sina ekonomiska intressen och den fullkomliga frånvaron av varje regering, varje politisk organisation — då varje politisk organisation oundgängligen leder till förnekandet av deras frihet. Detta är alla folkrörelsers sanna väsen.

Känslorna och strävandena hos dem som regera — om de stifta lagar eller verkställa dem, är sak samma — äro på grund av deras undantagsställning direkt motsatta dessa folksträvanden. Hur demokratiska deras känslor och avsikter än må vara, så kunna de från den höjd, på vilken de befinna sig, icke fatta samhället på annat sätt än det varmed en uppfostrare fattar en elev. Men mellan uppfostrare och elev kan det icke bestå någon jämlikhet. På den ena sidan står känslan av överhöghet, som oundgängligt utvecklas ur den högre ställningen, och

*) Artikeln är hämtad ur "Les ours de Bern et l'ours de St. Petersburg" och skrevs 1870, då Frankrike ännu var kejsardöme.

på den andra sidan står en känsla av förnedring, framspringande ur uppfostrarens överhöghet, som antingen utövar den verkställande eller laggivande makten. När man talar om den politiska makten, menar man herravälde, men där det består herravälde måste det nödvändigt finnas en större eller mindre del av samhället som blir behärskat, och de som äro behärskade hata instinktivt dem som härska, medan de härskande nödtvunget måste hålla dem i shack (alltså undertrycka) som äro underkastade deras makt.

Detta är den politiska maktens eviga historia så länge den existerat på jorden. Detta förklarar också varför de människor, som voro de rödaste demokrater, de mest rasande rebeller, så länge de befunno sig hos den behärskade massan, förvandlas till ytterst måttfulla konservativer så snart de kommit i besittning av makten. Sådana meningsförändringar tillskrivas vanligen förräderi. Det är ett misstag. Deras huvudsakliga orsak är den förändrade ställningen och utgångspunkten. Och låt oss aldrig glömma, att människornas levnadsställningar och de nödvändigheter, som påtvinga dessa ställningar, alltid äro mäktigare än det personliga hatet eller den dåliga viljan.

Genomträngd av denna sanning fruktar jag icke att förkunna min övertygelse, att om man i morgon skapade en regering eller en lagstiftande församling, som uteslutande bestod av arbetare, så skulle dessa arbetare, som i dag äro stränga socialdemokrater, i övermorgon förvandlas till utpräglade aristokrater, som öppet eller i hemlighet gilla auktoritetens princip och som skulle utsuga och förtrycka folket. Jag säger därför: *man måste i princip och i verklighet avskaffa allt som kallas politisk makt, ty så länge det består politisk makt, så länge kommer det att finnas härskare och behärskade, herrar och slavar, utsugare och utsugna. När denna politiska makt en gång är avskaffad, måste man ersätta den med den fria organisationen av produktivkrafterna och det samhälleliga arbetet.*

Krisen inom syndikalismen i Frankrike.

Av Jacques Reclus, Paris.

***

Den franska syndikalismen synes icke så snart komma ut ur den kris, som den genomgår efter kriget, och kongressen i Lille, som C. G. T. nyss avhållit, bringade inget botemedel mot den franska arbetarrörelsens djupt gripande desorganisation.

Den förblir delad i tvänne fientliga tendenser av vilka ingendera representerar den revolutionära syndikalism, som fordom inspirerade C. G. T:s verksamhet. Dessutom är man nödsakad konstatera att kampen mellan dessa tendenser leder deras chefer till att använda dikussionsmetoder och manövrer, som man trodde vara reserverade åt politikerna. Införandet av dessa beklagliga seder är en av de mest olycksdigra följder av den nuvarande splittringen.

Å ena sidan är det förkämparna inom majoriteten, erfarna funktionärer ofta besjälade av ideal, men sedan några år tillbaka omärkligt och omedvetet drivna bortemot reformistiska metoder. De äro icke alla, så som somliga framställa dem, gensträviga mot revolutionära aktioner (Jouhaux har ofta visat det, särskilt under generalsträjken maj 1920) och deras hållning är framförallt bestämd av arbetarmassornas apati, vilken de äro nödsakade att räkna med. Men det är icke desto mindre sant, att en längre tids uppbärande av ansvaret inom syndikalismen hos många av dem släckt tron på proletariatets revolutionära känsla och så mångingom kommit dem att föredraga försonliga metoder. Det bästa beviset på att dessa män äro trötta är, att man icke längre ser C. G. T. vid varje tillfälle djärvt bekräfta sitt revolutionära ideal, som fallet var för icke lång tid tillbaka.

På det internationella området beskyller man ledarna med full rätt att tillskriva en allt för stor betydelse åt officiella manifestationer som Internationella Arbetsbyrån i Géneve — vilken för övrigt man måste erkänna har ett anmärkningsvärt intresse med hänsyn till dokumentation för hela världen av de sociala förhållandena och det legislativa arbetets framåtskridande — och att i Amsterdaminternationalen ha lierat sig med politiska funktionärer inom hela världens socialdemokrati.

På den andra sidan står en koalition av rätt olikartade element i vilken man finner anarkist-federalister, men framförallt mer eller mindre fanatiska anhängare av bolsjevismen. De senares opposition mot majoriteten inom C. G. T. är så mycket våldsammare som de äro understödda och till och med organiserade till stor del av det kommunistiska partiet, som de tillhöra, och som själv är underkastat direktiv från Moskwa. De tillhöra i allmänhet de massor som vunnits för socialismen på grund av krigets lidande och som det kommunistiska partiet förstått draga till sig genom demagogi, stora löften och förenkling av problemen.

Ett stort antal av syndikalismens förkämpar som sympatisera med metoderna från Moskwa hålla emellertid på principen om syndikalismens autonomi, en princip som diktatorerna i Moskwa föga respektera; men man inbillar sig att dessa diktatorer skola samtycka att samarbeta med den syndikalistiska rörelsen utan att göra denna underordnad sin auktoritet och sålunda handla i strid icke allenast mot sina väsentliga principer, mot sin marxistiska fostran och

allt det som är det karaktäristiska hos hos dem.

De anarkistiska elementena är fientliga mot anslutningen till tredje internationalen om de än bekämpa majoriteten inom C. G. T. Denna motsättning i synpunkterna mellan minoritetens fraktioner manifesterade sig framförallt under en slags kongress, som minoriteten avhöll i Lille före C. G. T:s kongress. Denna förkongress var intressant, icke blott med avseende på de diskussioner och de stridande synpunkter som kommo till synes, men också med avseende på den kompromiss den resulterade i. De kommunistiska marxisterna blevo nödsakade att acceptera den grundläggande principen om syndikalismens oavhängighet gent emot alla politiska partier, medan syndikalist-libertärerna å sin sida tolererade sina oppositionskollegers marxistiska språk om »erövrandet av makten» och »utövandet av makten».

Sålunda sammankompromissad framträdde oppositionen inför kongressen. Denna förmådde icke, som vi redan betonat, förändra situationen. De båda fraktionerna inneslöto sig ömsesidigt i sin antagonism. Betydande diskussionsinlägg gjordes utan resultat varken på ena eller andra hållet hos de huvudsakliga ledarna och röstavgivningen bekräftade endast föregående kongressers beslut. Röstningen visade visserligen att oppositionen hade växt i antalet, men detta visste man; och på andra sidan voro minoritetens resolutioner, influerade av de syndikalist-libertära elementena, avfattade så att de skulle samla de tvekande. Det är emellertid säkert, att många flera röster skulle ha avgivits på oppositionens resolution, vilken kanske rent av samlat majoritet, om icke kongressen i Moskwa just några dagar tidigare förkastat de fackliga organisationernas oavhängighet. Syndikaten voro rädda för att hoppa in i det okända och majoriteten röstade mot till och med en villkorlig anslutning till Moskwa. Men frågan om bolsjevismen fortssätter likväl att dominera alla diskussioner.

Efter kongressen i Lille har den inbördes kampen — långt ifrån att lägga sig — tilltagit i intensitet. Man kan till och med säga, att det är den öppna kampen och att den är konsekvensen av Lille-kongressens vanmakt. Steg för steg kommer splittringen från alla delar trots allas vilja att undvika den. Denna sönderdelning har redan inträtt hos järnvägsmännen; den framträder hos jordarbetareförbundet, som vägrar att återtaga de medlemmar som anslutit sig till Moskwa, hos funktionärerna, som vidtagit samma åtgärder, vidare hos syndikaten i Marseilles, som sedan kort tid tillbaka räknar tvänne lokala unioner. Samlivet synes allt mer och mer bli omöjligt. Och man är numera tvungen att förutse följande: Vad en kongress icke velat göra påtvingar händelserna själv och att nästa C. G. T.-kongress blir ställd inför en fullbordad splittring. Endast stora händelser på den sociala kampens område, förenad med ett uppvaknande av det proletära medvetandet, skulle kunna sätta en gräns för upplösningen och låta andra strömningar dominera.

För ögonblicket kan man enligt vår mening sätta ett allvarligt hopp till utvecklingen hos den massa som för närvarande utgör minoriteten och vars intellektuella utveckling sannolikt kommer att leda en stor del av den till den federalistiska syndikalismen, befriad från varje politisk fångenskap. Därför bör man med uppmärksamhet följa minoritetens verksamhet, trots den enorma svaghet den framkallat hos organisationerna genom sina desorganisatoriska och demoraliserande metoder, dikterade från Moskwa och av politiker i Moskwas sold.

Många äro de förkämpar som — antingen indragna i den ena eller andra av de kämpande riktningarna, eller stannande utanför — förblivit rena revolutionära syndikalister. Men de äro för det mesta isolerade, och även när de representera sammanslutningar i provinserna som bibehållit sina syndikalistiska traditioner, så kan deras röst icke göra sig hörd. Det är antagligen därför att de varken gilla Moskwa eller Amsterdam, vilket spörsmål slukar all aktivitet och tillbakasätter alla annan verksamhet.

I ett nummer av den mycket kända anarkistiska tidskriften Les Temps Nouveaux, utkommen några dagar före C. G. T:s kongress i Lille, fanns en appell från några gamla förkämpar inom syndikalismen, som bibehållit sitt gamla syndikalistiska ideal från fordom, och i vilken appell dessa framlade sina synpunkter. De påvisade omöjligheten av att ansluta sig till den International, som improviserats av de antisyndikalistiska diktatorerna i Moskwa. Är det därför nödvändigt, att C. G. T. fortsätter att intaga sin nuvarande plats i Amsterdam-internationalen? Nej, svara våra kamrater. Fransmännen böra lämna ledningen av denna reformistiska organisation, och stannande hos sig själv, vid sidan av världens stora arbetarmassor, bör C. G. T. återtaga sin roll som revolutionär vänsterflygel i opposition, oavbrutet drivande till en allt djärvare internationell aktion.

Beträffande de inre stridigheterna konstaterar appellen, att det nuvarande onda mindre kan tillskrivas principiella konflikter än personstridigheter; den understryker oförmågan hos en aktion som å ena sidan föres för nationaliseringen av de offentliga tjänsterna (järnvägar, telefon, telegraf etc.), för återuppbyggandet, för Internationella Arbetsbyrån, etc., å andra sidan i form av en propaganda som nöjer sig med att predika revolution inom kort utan att tillräckligt räkna med realiteterna. Den betonar slutligen nödvändigheten av att intressera sig för allt för mycket tillbakasatta frågor som antimilitarismen och framförallt frågan om arbetarnas kontroll över industrien genom fabrikskommittéer som allt mer och mer gör intrång på arbetsköparnas privilegier ända till det fullständiga beslagläggandet av fabrikerna.

Måtte ett sådant program — med eller utan C. G. T:s nuvarande organism bli den franska syndikalistiska rörelsens fana.

Valkarrikatyr.

»Herr professor! Vi välja eder till riksdagsrepresentant! Gör där vad ni vill! gör något absolutistiskt, en konstitution eller rent av en republik, men för himmelens skull — ni måste representera våra meningar!«

Fliegende Blätter 1848.

Driftsrådet.

Arbetarnas självständiga instiftelse av driftsråd, som ett led i den samhälleliga omdaningsprocessen, synes ha mycket svårt att taga fart i det praktiska livet. Embryot till denna idé finner man egentligen redan hos första Internationalen, en idé som emellertid undanträngdes i takt med de socialdemokratiska strömningarnas överhandtagande och därmed den direkta aktionens tillbakaträngande av den parlamentariskt-politiska. Krigsåren och revolutionerna ha utformat idéen, men stort längre än till ett teoretiskt krav har det icke blivit. De ekonomiska depressionstiderna utgöra naturligtvis ett stort hinder för dess omsättning i praktiken, då dess förverkligande alltid måste bli ett spörsmål om arbetarnas kraft att genomdriva dem i trots av det motstånd arbetsköparna resa. Och arbetarnas kraft till detta måste nödvänvändigtvis vara mindre under nedgångskonjunkturer.

Idéen som sådan kan emellertid icke tillbakahållas. Den kommer att slå igenom förr eller senare. Men det kommer kanske att gälla för den, som för så mycket annat: bourgeoisien ser dess oundgänglighet och söker i god tid leda den in på avvägar för att göra den oskadlig för kapitalismen och utsugningen, eller rent av göra den till ett nyttigt instrument för denna. Tendenser som peka i denna riktning fattas ingalunda. Lagstiftningen ratas därvid icke som ett medel till befrämjande av planerna.

Den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte som bekant »Kommittéen för industriell demokrati» för utredande av den industriella demokratiens problem. Som ett led i detta arbete har auktarien P. E. Brucewitz rest i Mellaneuropa för att studera de driftsrådsinstitutioner som tillkommit genom lagstiftningens ingripande. I »Social-Demokraten» för den 29 augusti redogör han för sina intryck. Följande karaktäristiska avsnitt från Tyskland ger oss en aning om vad vi kunna vänta av eventuella »lagstiftade driftsråd»:

“Vad särskilt arbetsgivarna beträffar, hava dessa på många håll i driftsråden funnit en oskattbar hjälp till disciplinens upprätthållande. En av de allra mäktigaste arbetsgivarna, som behärskar ett industriområde med flera tiotusental arbetare jämte deras familjer, framhöll för mig, att ordningen inom detta stora industriområde i dessa oroliga tider utan stöd av den självdisciplin, som utövas av arbetarnas driftsrepresentationer, knappast skulle kunnat upprätthållas av en hel armé polismän. Nu voro i själva verket i kommunens tjänst anställda endast åtta poliser.“

Uppfattningarna om driftsrådens konstituering och funktioner kunna variera, men att de skulle verka som polisinstitutioner för upprätthållandet av »ordningen» i det kapitalistiska utsugningssystemet vore väl i alla fall den sista roll man från arbetarehåll skulle vilja tilldela dem. Dylika »driftsråd» måste bli skäligen betydelselösa, om icke rent av skadliga, för arbetarklassens frigörelsesträvanden. Det är uppenbart, att »driftsråden» hämta denna karaktär från den lagstiftning, som kallat dem till liv. Som ett led i den borgerliga rättsordningen måste de lätt bli ett led till statsmaskineriets och den kapitalistiska utsugningens upprätthållande i dessa institutioner egenskap av legala inrättningar.

Skola driftsråden verkligen bli något annat än polisinstitutioner och utsugningsredskap måste de växa fram ur arbetarklassens egna an-

strängningar under dennas kamp för självhävdelse gent emot det kapitalistiska tyranniet. Men under sådana förhållande blir varje lagstiftning av synnerligen ringa betydelse för arbetarnas strävanden, och kunna ofta omvandla råden till vapen mot arbetarna istället för att de borde vara vapen mot den kapitalistiska hierarkien.

Man kan förutse, att kapitalisterna, inseende det bruk de kunna göra av lagstiftade driftsråd, bli allt mera benägna att upprätta dylika institutioner. Det gäller därför för arbetarna att vara på vakt mot alla försök till idéens förvridande och komprometterande.

De amerikanska kapitalisterna ha icke väntat på lagstiftningen för att börja sabotera idéen om driftsråd. Många av de största industriella företagen ha infört »driftsråd». Det är uppenbart, att dessa från kapitalistiskt initiativ utgångna institutioner måste bli om möjligt än ofördelaktiga för arbetarna än de som staplas på benen med hjälp av lagstiftningen. I sist utkomna danska »Udenrigsministeriets Tidskrift» finns utdrag från en berättelse, som avgivits av en av Wilson i sin tid tillsatt kommission. Ibland de amerikanska firmor, som infört »driftsråd» nämnes Amerikas allra största industriella företag som: Bethlehem Shipbuilding Corporation, Bethlehem Steel Corporation, General Electric Company, Goodyear Rubber and Tire Company, International Harvester Company, Remington Typewriter Company, Singer Manufacturing Company, Standard Oil Company, Westinghose Company etc. Ur berättelsen torde följande karaktäristiska stycken böra anföras:

"Det är då för det första intressant att konstatera, att driftsråd blivit upprättade såväl i företag, där fackföreningsmedlemmar voro uteslutna, och i sådana där de utgjorde en stor majoritet. I de flesta fall är det dock i företag, som hyllar principen "open shop". Detta kan betyda, att fackföreningsmedlemmarna äro likställda med icke-fackföreningsmedlemmar, eller att endast de senare finna arbete, men det betyder i varje fall, att ledningen icke vill inlåta sig på att träffa bindande avtal med fackföreningarna.

Arbetsgivarna hävda, att när frågan om lön, arbetstid och liknande dryftas inom det enskilda företaget utan inblandning av utomstående, skall det visa sig långt lättare att uppnå förståelse och man kan då räkna med arbetarnas lojalitet gent emot fabriken. Genom att undgå fackföreningarna blir man heller icke inblandad i sympatistrejker. Principen blir då icke arbetarnas solidaritet gent emot arbetsgivarnas solidaritet, men företagets solidaritet i konkurrensen med andra företag. Dessutom synes det vara den allmänna uppfattningen, att driftsråden har ett uppfostrande inflytande på arbetarna. Dessa, som ofta stammar från nationer med ringa social och politisk kultur, bli, när de överflyttas till ett så utpräglat individualistiskt och kapitalistiskt land som Amerika, mycket lätt byte för ytterliggående syndikalistisk och kommunistisk agitation. Fackföreningar av sådan radikal karaktär ha under de senaste åren vunnit en inga ringa utbredning i Förenta Staterna, och en svår kristid, som den nuvarande, ger dem ovillkorligen vind i seglen.

En amerikansk journalist, som nyligen på grund av egen erfarenhet skrivit en rad artiklar om amerikanska arbetsförhållande, uttalar som sin erfarenhet, att upprättandet av driftsråd är det bästa

Valkarrikatyr.

Den politiske uppköparen till redaktören: »Vi äro villiga att köpa eder tidning, edert tryckeri och eder övertygelse. Vad kostar det?»

Hvepsen.

medlet till motarbetandet av den syndikalistiska agitationen. Råden skapa en kåranda inom företaget, som är högst värdefull; de samla hela personalen i fabriken i en kåranda, som omfattar både ledare och arbetare, och skapar därigenom den första möjligheten att vinna inflytande och auktoritet över de sistnämnda."

Vilken roll tilldelar då de amerikanska kapitalisterna dessa »driftsråd»? Eller rättare: vilka funktioner tilldelas de? Vilken myndighet ha de? På dessa frågor kan följande citat ge svar:

"Först och främst är det vanligt att ge driftsråden en röst vid angelägenheter som beröra fabrikernas hygien, förebyggandet av olycksfall och liknande spörsmål, i vilka arbetare och arbetsgivare äro lika intresserade.

I flesta fall stannar man emellertid icke härvid men hänskjuter även till driftsråden dryftandet av lön, betalning för ackordsarbete, klassificering av arbetarna, arbetstid, vilodagar etc. Endast mycket sällan går man längre och tillåter också driftsråden att diskutera frågor om disciplin, avskedandet och antagandet av arbetare, befordringar och dylik. I många fall äro dessa angelägenheter uttryckligen undantagna från driftsrådets verksamhetsområde, och i fall, då det lämnats driftsråden rätt att fatta beslut i liknande angelägenheter eller angående löner och arbetstid, så är det vanligen uttryckligen tillfogat, att genomförandet av sådana beslut uteslutande tillkommer ledningen."

Av dessa utdrag framgår det klart nog, att de amerikanska kapitalisterna utnyttja driftsrådsidéen till egen fördel. Man vill undvika, att arbetarna organisera sig i fackliga kamporganisationer och lämnar dem därför en koncession i form av ett s. k. driftsråd, genom vilket det blir lättare för arbetsköparen att komma till tals med sina slavar, än när dessa ha en stark organisation bak ryggen, som har en viss makt att sätta bakom kraven. Detta driftsråd brukas framgångsrikt som kampmedel mot syndikalistiska strömningar, således som ett medel till syndikalismens bekämpande och för övrigt till nedslåendet av alla radikala kamptendenser.

Mången skulle måhända härigenom förledas att dra den slutsatsen att driftsråd endast kunna bli till kapitalisternas fördel och icke till nytta ta för arbetarna. Denna slutledning torde dock vara förhastad. De driftsrådsformer vi här sysslat med, äro sådana som ropats till liv av det kapitalistiska samhällets lagstiftning, eller som kommit till världen genom direkt tillskyndan av de kapitalistiska företagarna. Det är uppenbart, att driftsråd med sådant faderskap icke kunna ha något egentligt värde för arbetarna.

Annorledes kommer emellertid saken att ställa sig, när arbetarna med hjälp av sina kamporganisationer kunna genomdriva vissa medgivande från arbetsköparna exempelvis om medbestämmanderätt vid antagande och entledigande av arbetare, kontroll över tillverkningens kvalitet, kontroll framförallt över prissättningen på varan som blir nyckeln till ekonomiskt inflytande över den ka-

Valkarrikatyr.

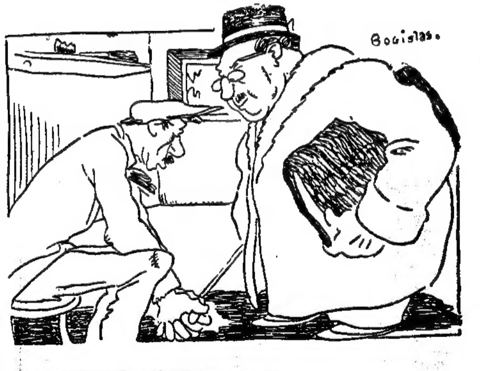

Den upprörde riksdagsmannen:

— Stackars man, har ni inte ätit någonting på tre dagar! Jag skall motionera om tillsättandet av en undersökningskommission.

Peuple.

pitalistiska ekonomien. Detta blir erövringar, som varken lagen eller kapitalisterna godvilligt kommer att tillerkänna arbetarna, saker omkring vilka kamp ofelbart kommer att etableras. Och endast dylika erövringar kunna ha något värde för arbetarna i deras kamp för en ny samhällsordning.

Men denna amerikanska erfarenhet för oss in på ett annat spörsmål: skola driftsråden skapas inom eller utom de fackliga organisationerna?

Kommunisterna arbeta — enligt order från Moskwa — på att driftsråden skola skapas utanför organisationerna, för att de skola kunna representera alla arbetare på arbetsplatsen. Problemet är icke så enkelt, att det kan avfärdas utan vidare. Men fastställdes denna princip, så visar oss det amerikanska exemplet, att arbetsköparna genom skickliga manipulationer kunna vända organet till ett vapen mot organisationerna och måhända småningom splittra dem till kraftlöshet.

Vidare följer härav, att det kan lyckas kapitalisterna, som förhållandet visar sig vara i Amerika, att få arbetarna att bli redskap i den kapitalistiska konkurrensen, varigenom den proletära solidariteten skulle fullständigt söndersmulas och kvar skulle endast bli den kåranda, som naturligtvis är ytterst kärkommen för arbetsköparna, en anda som till sitt innehåll är fullkomligt kapitalistisk.

Nu skall det visserligen icke lyckas den europeiska kapitalismen lika lätt som den amerikanska, att på detta sätt spränga sönder arbetarnas organisationer, som ha gamla traditioner och en förhållandevis långt utvecklad solidaritet, men försök kommer icke fattas och det gäller för arbetarna att se upp ifrån början. Här är det otvivelaktigt en dygd att misstänka de gåvor, som skänkas av utsugarna, vare sig de komma i form av lagstiftning eller som privata välsignelser.

Arbetarna måste vakna upp till medvetande om, att det driftsråd, som skall kunna bli till nytta för arbetarnas övertagande av produktionen, måste vila på arbetarnas kraft till självhävdelse och på arbetarnas växande förmåga till självförvaltning. Detta är saker som icke kommer genom lagstiftning ,men endast och allenast genom ett organiskt framåtskridande under rastlösa ansträngningar från arbetarna som individer, och från arbetarna som kollektivitet, d. v. s. genom organisationerna och den kamp de visa sig ha förmåga att föra.

Valkarrikatyr.

Man stä'ler nu landet i utsikt att få en koalitionsregering. »Fliegende Blätter« påstår att ovanstående är en autentisk fotografi av en dylik institution.

Socialism och frihet.

Av Domela Nieuwenhuis.

***

Socialismen genomlöper olika utvecklingsfaser. Den största faran är för närvarande likväl detta, att alla äro »socialister», medan de sanna socialisterna betraktas som kättare, liksom de sanna kristna, ebioniterna, i början av vår era voro kättare i den officiella kristendomens, Konstantins och hans politikers, ögon.

Nu har statssocialismen ordet, och varje steg, som tages mot socialismen, driver oss emot statssocialismen. Man kan väl förneka detta tusende gånger i resolutioner, men man måste likväl vara blind för att icke se, att så likväl är förhållandet.

Vad menar man med statssocialism?

Statsmaktens utvidgande. Varje industrigren kommer under statens överhet intill det ögonblick, då staten blir försynen på jorden, den allsmäktige ordnaren av allt och alla. Och då — farväl, kära frihet. Varje människa blir då blott ett nummer, ett hjul i den stora maskinen, som kallas stat.

Det finns två slags kommunism: en som kommenderas ovanifrån och en som önskas av folkets undre lager, en auktoritär och en frihetlig. Den första förser alla med bröd, liksom tyrrannen sörjer för slavarnas materiella behov för att mildra deras upproriska tankar, men den ger dem icke friheten. Den frihetliga kommunismen är övertygad om, att människan icke allenast lever av bröd, men att hon aldrig kan vara tillfredsställd utan frihet. Ty vad är människan utan frihet? Fråntag människan friheten och ni fråntar henne också hennes karaktär, hennes individualitet, de egenskaper genom vilka hon höjer sig moraliskt.

Man måste likväl låta kommunismen utveckla sig i samhället.

Jag kan mycket väl tänka mig, att de båda formerna: individualism och kommunismen, kunna bestå vid sidan av varandra på det sättet, att man kan välja mellan dem. Exempelvis: man har gemensamt bord, där var och en kan intaga sin måltid, men var och en kan också efter egen smak intaga sin måltid i hemmet. När den kommunistiska formen är en verklighet, så skall man se, att individerna mer och mer bli böjda för de gemensamma måltiderna, så att de isolerade måltiderna i hemmet kommer att höra till undantagen.

Ett annat exempel:

Barn böra erhålla en gemensam uppfostran, utan vilken broderligheten kommer att bli en uppsvullen fras, men det skulle vara den största dumhet att rycka barnen från mödrarnas fostran. Varje sådant försök skall framkalla det starkaste motstånd.

Man lämnar således valet fritt. Den gemensamma uppfostran måste egnas den största omsorg, även från hygienisk och nöjessynpunkt, så att de mödrar, som älska sina barn av fri vilja överlämna dem till de kommunistiska skolorna, då de likväl icke kunna bjuda barnen detsamma, som de gemensamma uppfostringsinstituten. Mödrarna kommer då att bli övertygade om, att man icke vill beröva dem deras barn för att behandla dem efter godtycke, utan att de redan från ungdomen skola vara medlemmar i ett samhälle, som odlar solidaritet och broderskap.

För övrigt står intresset för barnet hos alla högre än moderns intresse.

Men genom tvång kommer man aldrig att uppnå det eftersträvade målet. Lämnar man däremot alla tillfälle — framförallt mödrarna — att befria sig från hennes bakvända uppfostringsmetods fördomar, så kommer det icke att dröja länge innan den gemensamma uppfostran blir regeln.

Kommunismen måste utveckla sig hos människorna, ty i en individualistisk värld, där man lever enligt regeln: var och en för sig och gud för alla — blir man naturligtvis ensidig och inskränkt individualist.

Samhörighetskänslan är undertryckt hos människorna ,fastän den är ursprunglig hos dem. Det ser man bäst hos barnen, hur de uppsöka varandra och aldrig äro lyckligare än när de kunna leka med varandra.

Här visar oss naturen vägen.

Den ovanifrån kommenderade, den statsauktoritära kommunismen, kan icke erövra världen, ty allt vad som sker genom tvång och icke frivilligt, undergräver sig självt. Allena den frihetliga, herrelösa kommunismen, som växer tillsammans med den moraliska och intellektuella utvecklingen, kan och kommer att erövra världen.

Vi kunna icke bestämma de framtida samhällsformerna, men vi kunna säga, att endast den form, s o m g a r a n t e r a r i n d i v i d e r n a d e n f u l l s t ä n d i g a f r i h e t e n, har utsikt att segra. Icke vi bestämma riktningen för framtiden, men varje generation skapar själv sina egna institutioner enligt sin smak.

När vi bygga ett hus, så inrätta vi det så, som vi önska ha det. Men vem kan säga oss, att våra efterkommande icke har en helt annan smak, eller att de bli tillfredsställda med alla de hus man efterlämnat åt dem?

Var och en kommer att följa sin smak, och därför göra vi klokt i, att icke nu fastställa bestämda normer för framtiden.

Statssocialismen kan icke bestå, ty den blir allmänt slaveri, och vi önska friheten. Den är en form, som vi måhända måste genomgå, men icke kan vara varaktig.

Låt oss alla gå till verket och skapa oss en frihetlig socialism, ty endast frihet är liv. Socialism utav frihet kan icke bestå.

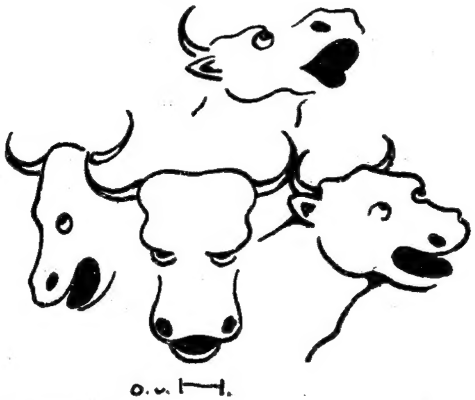

Valboskap.

Hvepsen